

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Ponovni razmislek o izobraževanju: naložbe v spretnosti za boljše socialno-ekonomske rezultate

(COM(2012) 669 final)

(2013/C 327/12)

Poročevalec: **Mário SOARES**

Soporočevalec: **Pavel TRANTINA**

Evropska komisija je 20. novembra 2012 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Ponovni razmislek o izobraževanju: naložbe v spretnosti za boljše socialno-ekonomske rezultate

COM(2012) 669 final.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 26. junija 2013.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 491. plenarnem zasedanju 10. in 11. julija 2013 (seja z dne 10. julija) s 154 glasovi za in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO na splošno podpira pobudo Komisije, zlasti njena prizadevanja za boj proti brezposelnosti mladih, vendar meni, da je vsebina sporočila manj ambiciozna kot njegov naslov *Ponovni razmislek o izobraževanju*.

1.2 Sedanja gospodarska in socialna kriza omejuje proračunske odločitve držav EU, še zlasti tistih, ki morajo sprejeti proračunske prilagoditve, ta položaj pa se je še poslabšal z zmanjšanjem proračuna Unije same. EESO opozarja na nevarnost, da bi se zaradi trenutnih rezov v proračunska sredstva, namenjena izobraževanju, nujno potrebne pobude in predlogi prelevili zgolj v izjave o dobrih namenih.

1.3 Glede na to, da obstajajo v izobraževalnih sistemih velike pomanjkljivosti, ki jih je treba odpraviti, in da je treba rešiti tudi težave pri povezovanju izobraževanja in zaposlovanja, EESO podaja naslednja priporočila.

Evropskim institucijam priporoča, naj:

1.3.1 pregledajo obstoječe mehanizme za zbiranje, posredovanje in interpretacijo podatkov o izobraževanju in usposabljanju, da bi zagotovile njihovo preglednost in primerljivost;

1.3.2 pregledajo tudi obstoječe evropske izobraževalne procese ter različne že vzpostavljene instrumente in zlasti evropske standarde in smernice za zagotavljanje kakovosti (*European Standards And Guidelines For Quality Assurance –ESGQA*);

1.3.3 izvajajo tukaj predlagane ukrepe, tako da jih vključijo v druge pobude, namenjene vključevanju mladih na trg dela, zlasti v akcijski načrt pobude Mladi in mobilnost za zaposlovanje in podjetništvo;

1.3.4 zagotovijo, da bodo v prihodnjem proračunu EU predvidena potrebna sredstva za ta program, predvsem za nedavno odobreno pobudo za zaposlovanje mladih.

Državam članicam priporoča, naj:

1.3.5 pregledajo in/ali daljnosežno posodobijo politike glede zaposlovanja in kakovostnih javnih storitev, pri čemer se morajo zavedati, da je treba za popolno uresničitev ciljev na področju izobraževanja naložbe v ta sektor dopolniti z zaposlitvenimi, socialnimi in ekonomskimi politikami, ki spodbujajo trajnostno rast in blaginjo; v tem procesu naj zagotovijo polno udeležbo socialnih partnerjev in drugih organizacij civilne družbe;

1.3.6 se zavzemajo za to, da se v izobraževalne politike in programe vključi tudi pridobivanje podjetniških spretnosti, ki se lahko po potrebi poleg učenja v šoli dopolni s pripravništvu in podjetjih in spodbujanjem sodelovanja podjetij v pobudah, ki jih izvajajo šole;

1.3.7 v šolah spodbujajo uvajanje dualnih sistemov izobraževanja in usposabljanja, ki združujejo poučevanje v razredu in pridobivanje izkušenj na delovnem mestu, pri čemer naj organe, pristojne za izobraževanje, in podjetja osveščajo o pomenu teh pobud;

1.3.8 nujno ponovno preučijo povezavo med poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter zaposlovanjem, da bi bolje razumeli sedanje pomanjkljivosti ter oblikovali takšno poklicno usposabljanje, ki se dejansko odziva na potrebe trga dela;

1.3.9 zagotovijo, da imajo vsi potrebne pogoje za stalno izobraževanje in izboljšanje usposabljanja (izpopolnjevanje in preusposabljanje), ob spoštovanju pravice do kakovostnega vseživljenjskega izobraževanja;

1.3.10 na ustvarjalen in inovativen način priznajo in ovrednotijo neformalno učenje, tako da povečajo prepoznavnost spretnosti, pridobljenih izven formalnega učnega sistema, ter spodbujajo dopolnjevanje med neformalnim in formalnim učenjem, hkrati pa se zavzemajo za enake možnosti;

1.3.11 sprejmejo skupna pravila in načela, na podlagi katerih bi opredelili merila kakovosti za vzpostavitev sistemov, ki bodo zagotovili priznavanje in potrjevanje neformalnega učenja;

1.3.12 vlagajo v usposabljanje in zaposlovanje dobrih učiteljev, tako da izboljšajo njihovo akademsko in poklicno usposabljanje, pri zaposlovanju poskušajo zagotoviti uravnoteženo zastopnost spolov ter učiteljem zagotovijo primerne delovne pogoje, plače in poklicne možnosti, da bi ta poklic postal privlačnejši za mlajše generacije;

1.3.13 proračun za izobraževanje in usposabljanje obravnava kot naložbo za prihodnost, ki je nujno potrebna za izpolnitev zahteve po zagotovitvi kakovostnega in ustreznega izobraževanja za vse, pri čemer se morajo izogniti proračunskim rezom, ki bi ogrozili izpolnitev te obveznosti;

1.3.14 v oblikovanje in spremljanje politik na področju izobraževanja, opredelitev možnih problemov ter v proces izobraževanja, usposabljanja in vključevanja mladih v družbo vključijo vse zainteresirane strani (mladinske organizacije in organizacije skupnosti, šole, učitelje, starše in skrbnike, podjetja in sindikate itd.) ter določijo jasne cilje, izvajajo redne ocene in predvidijo zadostne vire za zagotovitev njihove trajnosti.

Socialnim partnerjem priporoča, naj

1.3.15 prevzamejo odgovornost in ustrezno izvajajo okvir za ukrepanje na področju zaposlovanja mladih, sprejet v skladu z njihovim skupnim delovnim programom za obdobje 2012–2014, pri čemer naj se osredotočijo na povezavo med izobraževanjem, pričakovanji mladih in potrebami trga dela, hkrati pa upoštevajo prehod mladih iz šole na trg dela, da bi se tako povečala splošna stopnja zaposlenosti.

2. Uvod

2.1 Tema izobraževanja ima v razpravah EESO pogosto osrednje mesto, zato Odbor pozdravlja dejstvo, da je Komisija v sporočilu poudarila, da je "vlaganje v izobraževanje in usposabljanje (...) ključnega pomena za povečanje produktivnosti in

gospodarske rasti" ⁽¹⁾. Hkrati se EESO strinja s pomisleki, izraženimi v sporočilu, glede velikih sprememb, ki jih doživljajo evropski trgi dela in zaradi katerih je še bolj nujno preoblikovati izobraževalne sisteme, da bi odpravili njihove pomanjkljivosti oziroma vrzeli.

2.2 EESO je pripomogel k priznanju izobraževanja kot temeljne človekove pravice s številnimi mnenji na to temo ⁽²⁾, v katerih je izpostavil, da tudi v prihodnje ostaja glavni namen izobraževanja ljudi naučiti svobodnega, kritičnega in samostojnega razmišljanja ter jih usposobiti, da lahko prispevajo k razvoju družbe, v kateri živijo, in da se zavedajo dejstva, da imajo skupne vrednote in skupno kulturo.

2.3 Odbor je prepričan, da je treba pri usposabljanju učiteljev pozornost nameniti sodobnim komunikacijskim spretnostim, ki naj bi pripomogle, da šola postane bolj življenjska in zanimiva ⁽³⁾.

2.4 EESO se poleg tega strinja, da je treba nujno oblikovati skladne in medsektorske politične odzive na več ključnih problemov: še vedno visoko stopnjo šolskega osipa v Evropi, nizko udeležbo delavcev v vseživljenjskem usposabljanju, milijone posameznikov, ki imajo še vedno nizko stopnjo izobrazbe, nezadostno bralno sposobnost med mlajšimi od 15 let in množično brezposelnost med mladimi v nekaterih državah EU.

2.5 Vendar Odbor izraža bojazen, da bi pobude, predlagane v sporočilu, izgubile svoj pomen zaradi krize, s katero se spopadajo evropske države. Zmanjšanja proračunskih sredstev, zlasti za izobraževanje in usposabljanje, lahko otežijo odpravljanje neenakosti v izhodiščnih možnostih in spodbujanje kakovostnega izobraževanja za vse ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ COM(2012) 669 final.

⁽²⁾ UL C 161, 6.6.2013, str. 67-72; UL C 161, 6.5.2013, str. 27-34; UL C 11, 15.1.2013, str. 8-15; UL C 299, 4.10.2012, str. 97; UL C 191, 29.6.2012, str. 103; UL C 76, 14.3.2013, str. 1; UL C 181, 21.6.2012, str. 154; UL C 143, 22.5.2012, str. 94; UL C 181, 21.6.2012, str. 143; UL C 68, 6.3.2012, str. 11; UL C 318, 29.10.2011, str. 50; UL C 68, 6.3.2012, str. 1; UL C 318, 29.10.2011, str. 142; UL C 318, 29.10.2011, str. 1; UL C 132, 3.5.2011, str. 55; UL C 21, 21.1.2011, str. 66; UL C 255, 22.9.2010, str. 81; UL C 318, 23.12.2009, str. 113; UL C 128, 18.5.2010, str. 10; UL C 224, 30.8.2008, str. 100; UL C 204, 9.8.2008, str. 95; UL C 151, 17.6.2008, str. 45; UL C 218, 11.9.2009, str. 85; UL C 151, 17.6.2008, str. 41.

⁽³⁾ Survey of Schools: ICT in Education (<https://ec.europa.eu/digital-agenda/node/51275>).

⁽⁴⁾ V poročilu o spremljanju pobude Unesca Izobraževanje za vse (2012) je izraženo obžalovanje nad počasnim napredkom pri uresničevanju ciljev te pobude in poudarjeno, da morajo imeti izobraževalni sistemi na voljo zadostne in trajnostne vire, če naj bi državljanom zagotovili pozitivne rezultate. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) pa je v nedavnih izjavah opozorila, da je javno izobraževanje, usmerjeno v kakovost in enakost, najboljši način, kako lahko vlade denar ne le prihranijo, temveč tudi dobro investirajo. Vendar pa je treba v izobraževanje vključiti tudi najbolj prikrajšane skupnosti in posameznike, saj lahko le na ta način zagotovimo kakovosten izobraževalni sistem (konferenca organizacije Education International in OECD z naslovom *Quality and dialogue key to public education* (Kakovost in dialog – ključ za javno šolstvo), 4. februar 2013).

2.6 Čeprav je izobraževanje v pristojnosti držav članic, ima Evropska unija na tem področju pomembno vlogo, bodisi v okviru evropske odprte metode koordinacije med različnimi ministrstvi za izobraževanje, mehanizmov zbiranja podatkov na evropski ravni ali različnih evropskih izobraževalnih pobud, kot so bolonjski proces, kopenhavnski proces, sporočilo iz Bruggeja, evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk (ECTS), evropski sistem prenašanja kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET), evropsko ogrodje kvalifikacij (EQF) ter evropski standardi in smernice za zagotavljanje kakovosti (ESGQA) ⁽⁵⁾.

2.7 Različni segmenti civilne družbe so upravičeno zaskrbljeni zaradi neuskajenosti med dejanskimi spretnostmi mladih in potrebami podjetij, pa tudi zaradi težkega prehoda iz izobraževanja v zaposlitev ali iz brezposelnosti v zaposlenost. Ta vprašanja je torej treba obravnavati. EESO zato zlasti pozdravlja odločitev Evropske komisije, da okrepi sodelovanje med področjema izobraževanja in zaposlovanja ter spodbuja njune skupne pobude in ukrepe, ki omogočajo lažji prehod z izobraževanja na trg dela, odpravljajo ovire za mobilnost v EU, znatno izboljšujejo delovanje trga dela in zagotavljajo enake možnosti. EESO poziva Komisijo in države članice, naj nadaljujejo s tem pristopom, pri tem pa ohranijo evropski socialni model in krepijo socialno kohezijo.

2.8 EESO pozdravlja novi okvir za ukrepanje na področju zaposlovanja mladih, ki so ga socialni partnerji pripravili kot bistveni del svojega skupnega delovnega programa za obdobje 2012–2014 in ga prvič predstavili na tristranskem socialnem vrhu 14. marca 2013.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Odbor pozdravlja dejstvo, da je Komisija posebno pozornost namenila boju proti brezposelnosti mladih na štirih ključnih področjih: visoko kakovostno izobraževanje in usposabljanje, uvajanje praktičnega učenja na delovnem mestu, uvajanje programov vajeništva in dualnih modelov usposabljanja ter krepitev partnerstev za uresničitev skupnega cilja.

3.2 Naslov sporočila kaže na ambicioznost, ki pa je njegova vsebina ne potrjuje, verjetno zato, ker se je Komisija odločila osredotočiti na en sam cilj. EESO kljub temu meni, da bi lahko bil dokument daljnosežnejši in obravnaval nujna vprašanja oziroma izzive, kot so trenutni demografski trendi v Evropi,

energetika in migracije – vprašanja, ki zahtevajo veliko bolj kompleksne odgovore. Prav tako bi morali v prihodnosti upoštevati študije, ki sta jih nedavno izvedla OZN in Unesco ⁽⁶⁾.

3.3 Glede predloga Komisije EESO opozarja, da izobraževanje ne sme biti obravnavano zgolj kot orodje, ki je namenjeno razvoju izključno tistih sposobnosti, ki so pomembne za trg dela in povečanje zaposljivosti ⁽⁷⁾. Odbor znova poudarja, da zaposljivost ni odvisna le od osvojitve osnovnih spretnosti in praktičnih izkušenj, temveč tudi od lastnosti in vedenja posameznika, kot so aktivno državljanstvo, osebni razvoj in dobro počutje. Čeprav se torej v okviru ponovnega razmisleka o izobraževanju zaposljivost obravnava kot eden glavnih ciljev, se ta ne sme razlagati preozko.

3.4 EESO opozarja, da je treba za popolno uresničitev ciljev na področju izobraževanja naložbe v ta sektor dopolniti z zaposlitvenimi, socialnimi in ekonomskimi politikami, ki spodbujajo trajnostno rast in blaginjo. EESO je že v preteklosti priporočil, da bi morale EU in države članice, zlasti glede na sedanjo krizo, revidirati in/ali daljnosežno posodobiti politike, povezane z zaposlovanjem in kakovostnimi javnimi storitvami, pri čemer morajo večjo pozornost nameniti posebnim skupinam (otrok, osebam s posebnimi potrebami, priseljencem itd.) ter v vse te politike vključiti vidik enakosti spolov in zagotoviti polno udeležbo organizirane civilne družbe ⁽⁸⁾.

3.5 Glede na to, da je bila ugotovljena neuskajenost med spretnostmi, po katerih trenutno povprašuje trg dela, ter spretnostmi, ki jih na splošno imajo mladi in delavci, je nujno treba povezati svet izobraževanja in svet dela, da bi tako odpravili to neravnovesje. Pri tem je seveda jasno, da učni čas in delovni čas nista in ne moreta biti enaka.

3.6 EESO zato pozdravlja nedavno odločitev Evropskega sveta o uvedbi programa Jamstvo za mlade, ki naj bi vsem mlajšim od 25 let v obdobju štirih mesecev po tem, ko končajo šolanje ali postanejo brezposelni, zagotovila dostop do dostojne zaposlitve, nadaljnega izobraževanja ali pripravništva.

⁽⁶⁾ Dvanajst mednarodnih strokovnjakov s področja izobraževanja je v okviru Unesca (Pariz, 12.–14. februar 2013) v luči najnovejših in najpomembnejših družbenih sprememb opravilo kritičen pregled najpomembnejših poročil, ki jih je ta organizacija pripravila v 20. stoletju – poročila Edgarja Faura *Learning to Be* (Učiti se biti) iz leta 1972 in poročila Jacquesa Delorsa *Učenje: skriti zaklad* iz leta 1996, www.unesco.org.

⁽⁷⁾ Izraza "zaposljivost" in "ustvarjanje delovnih mest" imata različen pomen in se nanašata na dva različna pojma. Medtem ko je "ustvarjanje delovnih mest" kompleksen pojav, ki je v skupni odgovornosti države, delodajalcev in delavcev ter zato zahteva socialni dialog in pogajanja, je za "zaposljivost" odgovoren skoraj izključno posameznik, ki išče zaposlitev.

⁽⁸⁾ UL C 18, 19.1.2011, str. 18.

⁽⁵⁾ Vse okrajšave se nanašajo na angleške izraze.

3.7 Vendar pa EESO opozarja, da trenutna stopnja brezposelnosti ne zadeva le mladih, temveč tudi starejše delavce. Zato bi morali izkoristiti znanja teh delavcev, ne le da bi pomagali mladim pri njihovem vključevanju na trg dela, temveč tudi zagotovili prenos znanja, pridobljenega na podlagi tako različnih izkušenj.

3.8 EESO obžaluje, da Komisija v tem sporočilu ni izkoristila priložnosti, da bi priznala vlogo, ki jo lahko ima neformalno izobraževanje kot dopolnilo formalnemu izobraževanju, in opozarja na poziv udeležencev simpozija v Strasbourgu k vzpostavitvi skupnega srednjeročnega oziroma dolgoročnega postopka za priznavanje neformalnega izobraževanja v Evropi⁽⁹⁾.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Medpredmetne in osnovne spretnosti

4.1.1 EESO se strinja s Komisijo, da morajo biti "prizadevanja (...) usmerjena na razvoj medpredmetnih spretnosti", zlasti podjetniških, vendar mora biti po njegovem mnenju prvi korak ta, da osnovne spretnosti osvojijo vsi. Strinja se tudi s tem, da je treba učenju jezikov še naprej posvečati posebno pozornost. Dejstvo je, da se mladi, ki so pridobili dobre osnovne in medpredmetne spretnosti (zlasti kar zadeva timsko delo, obvladovanje več jezikov, poznavanje računalniških orodij, sposobnost oblikovanja in izražanja lastnih stališč, sposobnost sodelovanja pri odločanju itd.), verjetno lažje vključijo na trg dela in uspejo v poslovnem svetu.

4.1.2 "Podjetniške spretnosti" so nedvomno pomemben element, pod pogojem da niso namenjene zgolj ustvarjanju podjetij. Brez podjetniškega duha v življenju ne moremo doseči veliko, sploh v teh težkih časih, ki jih trenutno preživljamo. Zato je koristno, da se te spretnosti vključijo v izobraževalne politike in programe.

4.1.3 Za razvijanje podjetniškega duha izven okvira šolskih učnih načrtov bi lahko predvideli možnost učenja na delovnem mestu in hkrati spodbujali podjetja in organizacije k sodelovanju v pobudah, ki jih izvajajo šole. Komisija in države članice bi morale bolj natančno opredeliti, kaj pomeni pravičen dostop do ustreznega izobraževanja in programov priprave na poklicno življenje, ter v sodelovanju s socialnimi partnerji in civilno družbo razviti skladen niz kazalnikov, ki bi omogočili primerjavo na različnih ravneh in oceno rezultatov.

⁽⁹⁾ Simpozij, ki je potekal od 14. do 16. novembra 2011, so skupaj organizirali Evropska komisija in Svet Evrope ter več mladinskih organizacij, kot so Evropski forum mladih, nemška agencija za program Mladi v akciji Jugend für Europa in center za usposabljanje in sodelovanje SALTO (http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/documents/EKCYP/Youth_Policy/docs/Youth_Work/Policy/STATEMENT_Symposium_participants_160312.pdf).

4.1.4 EESO kljub temu meni, da bo celoten potencial podjetniškega duha mogoče uresničiti le, če ga bo spremljal duh timskega dela, ki ga je v okviru izobraževanja prav tako treba spodbujati med otroki in mladimi.

4.1.5 Učenju predmetov s področij naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (predmetov STEM⁽¹⁰⁾) je treba v izobraževalnih sistemih še naprej posvečati posebno pozornost, ker so še vedno v osrčju družbe, v kateri prevladujejo tehnologije in tehnološki razvoj, in ker bo povpraševanje po visoko kvalificiranih delavcih z visoko ravnjo znanstvenega znanja še naprej naraščalo⁽¹¹⁾. Pomembno pa je, da učenje teh predmetov postane uporabniku prijaznejše, bolj ustvarjalno in torej tudi privlačnejše, kar spodbuja tudi večjo in boljšo uravnoteženost po spolu⁽¹²⁾.

4.1.6 Komisija v sporočilu ne omenja posledic krize in proračunskih prilagoditev za znanost in raziskave ter njune akterje (raziskovalce, učitelje, univerze) niti bega možganov, ki smo mu priča v več državah EU. EESO je v več mnenjih⁽¹³⁾ izpostavil, da si je treba prizadevati za dokončno vzpostavitev Evropskega raziskovalnega prostora, ter poudaril, da mora prosti pretok raziskovalcev, znanstvenih dognanj in tehnologije postati "peta svoboščina" notranjega trga.

4.2 Poklicne spretnosti

4.2.1 EESO je tako kot Komisija zaskrbljen zaradi neuskkljenosti med izobraževanjem in potrebami trga dela. Jasno je, da lahko izobraževalni sistem, ki ni povezan s trgom dela, privede ne le do ustvarjanja pomanjkljivih spretnosti, temveč – še huje – do brezposelnosti⁽¹⁴⁾. EESO se strinja, da je treba poklicnemu izobraževanju in usposabljanju nameniti več pozornosti ter poskušati bolje razumeti povezavo med poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem na eni strani ter trgom dela na drugi, zato da bi pridobljene spretnosti resnično zadovoljile potrebe trga dela. Prav tako poudarja, da je za poklicno usposabljanje, ki ustreza potrebam trga dela, nujno tudi sodelovanje socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁰⁾ Angleška okrajšava.

⁽¹¹⁾ Po podatkih CEDEFOP bi se lahko povpraševanje po visoko kvalificiranih kadrih do leta 2020 povečalo za 16 milijonov, po srednje kvalificiranih kadrih za 3,5 milijona, povpraševanje po nizko kvalificiranih pa bi se lahko zmanjšalo za 12 milijonov.

⁽¹²⁾ Več projektov, izvedenih v različnih državah članicah, je pokazalo, da je lahko poučevanje matematike privlačnejše.

⁽¹³⁾ UL C 95, 23.4.2003, str. 8; UL C 218, 11.9.2009, str. 8; UL C 306, 16.12.2009, str. 13; UL C 132, 3.5.2011, str. 39; UL C 318, 29.10.2011, str. 121; UL C 181, 21.6.2012, str. 111; UL C 299, 4.10.2012, str. 72; UL C 229, 31.7.2012, str. 60; UL C 44, 15.2.2013, str. 88; UL C 76, 14.3.2013, str. 43; UL C 76, 14.3.2013, str. 31.

⁽¹⁴⁾ V revidiranem priporočilu Unesca o tehnološkem izobraževanju in poklicnem usposabljanju je izpostavljeno, da bi morala biti zaradi velikega znanstvenega, tehnološkega in družbeno-gospodarskega razvoja, ki je značilen za to obdobje in se napoveduje tudi za prihodnost, še posebej globalizacije ter revolucije na področju informacijske in komunikacijske tehnologije, tehnološko izobraževanje in poklicno usposabljanje v vseh državah pomemben vidik izobraževalnega procesa (Unesco, 2001).

⁽¹⁵⁾ Memorandum o sodelovanju na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja v Evropi, Berlin, 10. in 11. december 2012.

4.2.2 Usposabljanje in certificiranje spretnosti na področju IKT sta zelo pomembna za trg dela; zato je treba vlagati v ustrezne programe, namenjene pridobivanju teh spretnosti v poklicnem usposabljanju in visokošolskem izobraževanju, zlasti med dekleti. EESO podpira predlog za evropski znak kakovosti za industrijo ter usposabljanje in certificiranje na področju IKT.

4.2.3 EESO znova potrjuje pravico vsakega posameznika do nabora znanj in spretnosti, ki mu omogočajo, da se v celoti vključi v poklicno in družbeno življenje. Pravica do poklicnega usposabljanja ne bi smela biti priznana le mladim, ki se vključujejo na trg dela, temveč tudi vsem drugim delavcem, da bi jim omogočili posodabljanje njihovih znanj in soočanje z izzivi, ki so posledica vedno novih sprememb. Zaposljivost se ne nanaša samo na mlade.

4.2.4 Učenje na delovnem mestu ter zlasti dualni sistemi, ki združujejo poučevanje v razredu in pridobivanje izkušenj na delovnem mestu, imajo lahko pomembno vlogo pri doseganju sprememb, potrebnih za ustvarjanje delovnih mest⁽¹⁶⁾, vendar morajo biti del izobraževalnega sistema, zaradi česar je treba pojasniti vlogo, ki naj bi jo pri tem imeli različni akterji. Ključnega pomena je, da se med šolami in podjetji poveča ozaveščenost o tej obliki učenja⁽¹⁷⁾.

4.3 Spodbujanje odprtega in prožnega učenja

4.3.1 Glede na to, da se družbeni vzorci razvijajo z doslej neprimerljivo hitrostjo (prehod iz industrijske družbe v družbo znanja in iz družbe znanja v omrežno družbo), je treba sprejeti bolj ustvarjalni in inovativni pristop, v okviru katerega bi povezali različna področja življenja in različne dejavnosti, priznali in ocenili dosežene uspehe, gradili mostove med kulturo, splošnim izobraževanjem in poklicnim usposabljanjem ter trgov dela, pa tudi spodbujali dopolnjevanje med neformalnim in formalnim učenjem ter se hkrati zavzemali za enake možnosti.

4.3.2 Spodbujanje učenja je smiselno, če se posameznikom zagotovijo za učenje potrebni pogoji in če to ni odvisno samo od prizadevanj, ki jih pri tem lahko in tudi mora vložiti vsak posameznik. V nasprotnem primeru bodo skupine, ki so že same po sebi prikrajšane ali odrinjene na rob, še naprej deležne skupinskega izključevanja. EESO je zato vse bolj zaskrbljen zaradi dejstva, da je udeležba v izobraževalnih programih za odrasle zelo nizka: po podatkih Komisije je v EU povprečen delež odraslih, vključenih v programe vseživljenjskega učenja, zgolj 8,9 %, v sedmih državah članicah pa komaj 5 %.

⁽¹⁶⁾ V sporočilu so navedena naslednja področja s potencialom rasti: informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT), zdravje, nizkoogljive tehnologije, individualizirane storitve, poslovne storitve, pomorsko gospodarstvo in zeleni sektorji ter sektorji v postopku znatnega preoblikovanja, ki zahteva višjo usposobljenost delovne sile.

⁽¹⁷⁾ Dualni učni sistem v Avstriji je primer dobre prakse, ki si zasluži posebno pozornost; preučiti bi bilo treba pogoje, potrebne za izvajanje tega sistema, in doslej dosežene rezultate.

4.3.3 Izboljšati je treba postopke priznavanja znanj, pridobljenih zunaj šole (neformalno učenje), ki so trenutno preveč formalni. Poleg tega je treba opozoriti, da morajo s tem povezane odločitve temeljiti na posvetovanju z ustreznimi socialnimi partnerji in drugimi organizacijami civilne družbe ter da je zagotavljanje kakovosti postopkov priznavanja naloga države. Ti postopki lahko učinkoviteje prispevajo k večji prepoznavnosti koristi neformalnega izobraževanja, predvsem med socialnimi partnerji. Prav tako je treba zagotoviti, da so informacije o načinih priznavanja in vrednotenja znanj čim bolj izčrpne in razumljive, tako da bi bile koristne za vse.

4.3.4 V času, ko je stopnja brezposelnosti visoka, zlasti med mladimi, je treba na bolj odprt in prožen način ponovno razmisliti o pridobivanju spretnosti; v srednje- in dolgoročnem obdobju je to za Evropo ključni izziv. Za spopadanje s temi izzivi morajo države članice zlasti:

- a) zagotoviti, da imajo vsi možnost vseživljenjskega učenja, ki omogoča nadgradnjo spretnosti ter dostop do bolj kvalificiranih delovnih mest, tako da bi dosegli cilj "vključujoče rasti" iz strategije Evropa 2020;
- b) mladim zagotoviti možnost, da se posvetujejo s strokovnjaki za poklicno usmerjanje;
- c) s konkretnimi, inovativnimi in ustvarjalnimi pobudami, dogovorjenimi v okviru socialnega dialoga, izboljšati usposabljanje (izpopolnjevanje in preusposabljanje) za udeležence na trgu dela in tiste, ki se želijo vanj vključiti, vendar nimajo ustreznih formalnih ali neformalnih kvalifikacij. Pri teh pobudah je treba upoštevati starost, izkušnje in znanje zadevnih delavcev;
- d) potrditi pravico do kakovostnega certificiranega usposabljanja z določitvijo letnega števila ur usposabljanja za vse delavce ne glede na njihove kvalifikacije ali vrsto delovnega razmerja;
- e) podjetja spodbujati k pripravi načrtov za razvoj spretnosti, ki bi jih morali skupaj oblikovati delavci in delodajalci, ob upoštevanju razmer, v katerih delujejo podjetja, zlasti MSP, in s tem tudi dogovorov, sklenjenih med socialnimi partnerji na evropski ravni;
- f) podpirati pobude, katerih namen je povečati prepoznavnost spretnosti, pridobljenih izven formalnega učnega sistema, okrepiti priznavanje neformalnega učenja in zagotoviti njegovo kakovost.

4.3.5 Odbor podpira namero Komisije, da oblikuje evropski prostor spretnosti in kvalifikacij, ki bi omogočil večjo usklajenost in preglednost pri priznavanju spretnosti in kvalifikacij v EU.

4.4 Podpora evropskim učiteljem in pedagogom

4.4.1 EESO tako kot Komisija priznava ključno vlogo učiteljev in pedagogov pri izboljšanju učenja ter spodbujanju otrok in mladostnikov, da pridobijo spretnosti, ki jih potrebujejo za spoprijemanje z izzivi globalizacije. Zato se zdi vlaganje v usposabljanje in zaposlovanje kakovostnih učiteljev in pedagogov potrebna in ustrezna strategija.

4.4.2 To, da lahko imajo dobri učitelji in pedagogi odločilno vlogo, pa ne pomeni, da je pridobivanje znanj odvisno samo od poučevanja ali da gre podcenjevati socialno-ekonomske razmere, v katerih poteka učenje.

4.4.3 Glede na pomembne in obsežne ekonomske, socialne in tehnološke spremembe je treba učiteljski poklic razumeti kot ključni element za spodbujanje visoko kakovostnega izobraževanja, ki se lahko prilagodi zahtevam našega časa, zato je bistvenega pomena izboljšati akademsko in poklicno usposabljanje učiteljev, jim ponuditi primerne plače in ustrezne karijerne pogoje, da bi ta poklic postal privlačnejši za mlajše generacije. Prav tako je izredno pomembno, da se pri zaposlovanju učiteljev zagotovi boljša uravnoveženost po spolu;

4.4.4 Odbor opozarja, da je treba pri zaposlovanju učiteljev upoštevati raznolikost, zlasti z vidika etnične pripadnosti, kulture, vere, starosti, itd. Poleg tega je v okviru prostega pretoka ljudi in migracij še posebej pomembno, da se okrepijo znanja jezikov in medkulturne komunikacijske spretnosti, tako pri otrocih in mladostnikih kot pri učiteljih, da se omogoči boljše medsebojno sodelovanje, tudi če so materni jeziki različni. Poskrbeti je treba za ustrezno usposabljanje učiteljev, tako da bi znali delati s študenti, ki želijo prezgodaj opustiti šolanje, so v stiski, živijo na socialno ogroženih območjih ali jim grozi socialna izključenost. Zato potrebujemo sodobne učitelje, ki se lahko prilagodijo večkulturnemu in večplastnemu učnemu okolju⁽¹⁸⁾.

4.5 Financiranje izobraževanja

4.5.1 EESO pozdravlja zavezo Komisije, da bo več pozornosti namenila financiranju izobraževanja in v ta namen s ključnimi akterji začela razpravo o koristih vlaganja v izobraževanje⁽¹⁹⁾. Podpira tudi njeno namero, da bo s socialnimi partnerji preučila možnosti za povečanje ponudbe kakovostnih usposabljanj na delovnem mestu.

⁽¹⁸⁾ UL C 151, 17.6.2008, str. 41; UL C 218, 11.9.2009, str. 85

⁽¹⁹⁾ Nova študija Unesca o prispevkih podjetij in zasebnih ustanov k izobraževanju kaže, da njihov prispevek ne presega 683 milijonov USD na leto. Za lažje razumevanje te številke zadostuje podatek, da to ustreza 0,1 % prihodkov od prodaje dveh največjih naftnih družb na svetu ali ceni dveh letal Airbus A380. To je zelo majhen znesek glede na to, da je treba letno zagotoviti 16 milijard USD, da lahko vsi otroci obiskujejo osnovno šolo. Predstavitev na forumu v Davosu 23. januarja 2013.

4.5.2 Odbor z zadovoljstvom ugotavlja, da države članice spodbujajo nacionalne razprave o trajnostnih mehanizmi za financiranje izobraževanja in usposabljanja. Kljub pozornosti, ki se posveča temu vprašanju, pa se sredstva za izobraževanje in usposabljanje v številnih državah članicah zmanjšujejo⁽²⁰⁾. EESO poudarja pomen široke in stalne udeležbe socialnih partnerjev in drugih organizacij civilne družbe v celotnem procesu. Odbor pozdravlja prizadevanja za vključitev zasebnega sektorja v sofinanciranje sektorja izobraževanja, zlasti poklicnega izobraževanja in usposabljanja, vendar hkrati priporoča, da se v tem primeru določijo jasna merila o delitvi odgovornosti med različnimi sektorji (javnim, zasebnim in drugimi). To pa ne pomeni, da so države razbremenjene obveznosti, ki so jih prevzele na nacionalni in mednarodni ravni v zvezi z zagotavljanjem ustreznega financiranja in kakovostnega izobraževanja za vse⁽²¹⁾.

4.5.3 EESO znova odločno poudarja pomen programov mobilnosti mladih, kot so Erasmus, Erasmus Mundus in Mladi v akciji, katerih prispevek k osebni rasti ter razvoju sposobnosti in spretnosti mladih je splošno priznan. Zato je treba v novem večletnem finančnem okviru za te programe zagotoviti več sredstev. Poleg tega je treba izboljšati postopke izbora udeležencev v teh programih, da se vsem zagotovijo enake, pravične in realne možnosti, pri čemer je treba k sodelovanju v teh pobudah spodbujati pripadnike posameznih močno ogroženih skupin ter poiskati rešitve za odpravo ovir v zvezi s finančnimi sredstvi in kvalifikacijami, s katerimi se soočajo številni študenti in mladi.

4.6 Partnerstva

4.6.1 Odbor se strinja s Komisijo glede pomembnosti tesnejšega sodelovanja z različnimi akterji in družbenimi skupinami na področju izobraževanja in usposabljanja. Partnerstva lahko omogočijo bogato izmenjavo izkušenj in so priložnost, da se v izobraževalni proces vključijo vsi, ki lahko zagotovijo in/ali posodobijo posebne spretnosti, zlasti tiste, ki jih zahteva trg dela.

4.6.2 EESO poudarja, kako pomembno je, da se v šolsko življenje vključijo vse zainteresirane strani (vključno z mladinskimi organizacijami in organizacijami skupnosti, šolami in učitelji, starši in skrbniki, podjetji in sindikati, lokalnimi in regionalnimi oblastmi ter drugimi nacionalnimi javnimi organi) ter da se določijo jasni cilji, izvajajo redne ocene in predvidijo zadostni viri, s katerimi se zagotovi trajnost teh partnerstev. EESO izraža upanje, da bo program Erasmus za vse odločno

⁽²⁰⁾ Poročilo Eurydice *Funding of Education in Europe 2000–2012. The Impact of the Crisis* (Financiranje izobraževanja v Evropi v obdobju 2000–2012. Vpliv krize) (http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/147EN.pdf).

⁽²¹⁾ Zagotavljanje kakovostnega izobraževanja za vse je obveznost, ki je zapisana v vseh nacionalnih ustavah in je bila sprejeta tudi na mednarodni ravni v končni izjavi Svetovne konference o izobraževanju (Unesco, Jomtien, 1990) in v razvojnih ciljih tisočletja (ZN, New York, 2000), katerih podpisnice so vse države članice EU.

prispeval k podpori, spodbujanju in promociji partnerstev, ki si prizadevajo za kakovostno izobraževanje in enake možnosti. Izobraževanje, ki je po naravi celosten proces, zahteva visoko stopnjo poklicnega usmerjanja v povezavi s službo za poklicno svetovanje. Poleg tega je treba razširjati dobre prakse, ki jih izvajajo številne šole, ki se popoldne prelevijo v centre za kulturne dejavnosti, srečanja in vseživljenjsko izobraževanje s ponudbo, namenjeno različnim generacijam iz najrazličnejših družbenih skupin.

4.6.3 EESO priznava pomen mladinskih organizacij za dinamiko sodelovanja mladih in njihov prispevek k reševanju ogromnih težav, s katerimi se dandanes sooča mladina. Največja

težava je seveda visoka brezposelnost, ki je popolnoma nesprejemljiva. Vzpostavljanje partnerstev s temi organizacijami, s katerimi bi spodbudili pridobivanje "socialnih spretnosti", kot so npr. organizacijske in komunikacijske sposobnosti, sposobnost vodenja, samoiniciativnost in znanje tujih jezikov, je lahko dobra strategija, pod pogojem da se zanjo zagotovijo potrebna sredstva ⁽²²⁾.

4.6.4 EESO podpira zamisel o vzpostavitvi sistema jamstev za mlade v državah članicah, ki bi bil financiran iz posebnega sklada v okviru večletnega finančnega okvira, vendar meni, da so predvidena sredstva v višini šest milijard EUR očitno nezadostna glede na to, da je del teh sredstev že upoštevanih v Evropskem socialnem skladu.

V Bruslju, 10. julija 2013

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

⁽²²⁾ Iz poročila Univerze v Bathu/GHK 2012 je razviden vpliv formalnega izobraževanja na zaposljivost mladih in poudarjena vloga, ki jo lahko imajo mladinske organizacije v tem procesu.